

שואל ומשיב

שאלה: האם מותר לעקור עץ פרי כשהעץ מוזיק או מהווה הפרעה?

תשובה: לפעמים קורה שעץ הפרי גורם לזנק, ואז פשוט שמותר לעקור, כי אין העקירה בדרך השחתה אלא הסרת זנק. וכן מסופר במסכת בבא קמא צב. שכאשר הרגיש האמורא שמואל, שהדקלים הנמועים בין הגפנים מוזיקים לגפנים, עד שאפילו ניתן להרגיש את טעם התמרים בענבים, ציווה על אריסו לעקור את הדקלים, שהיו זולים מהגפנים. וכן במסכת בבא בתרא כו. שדקליו של רבא בר רב חנן היו נמועים סמוך לכרמו של רב יוסף, והיו באות ציפורים לדקלים ולאחר מכן יורדות ומזיקות את ענביו של רב יוסף. ונפסקה הלכה שצריך לעקור את הדקלים שלא יזיקו לגפנים. וכן כשעץ פרי נדבק במחלה, ואם לא יעקרו אותו המחלה תפשט לעצים אחרים, מותר לעקורו למנוע זנק.

כאשר עץ הפרי מושך אליו יבחושים וזבובים שנכנסים לבית וגורמים צער רב, על אהת כמה וכמה כאשר הצער נגרם לשכנים ואף עלול לגרום לסכסוך שכנים - אם הניסיונות להסיר את הזנק על ידי ריסוס וכדומה לא צלחו, מותר לעקור את האילן. וכן כאשר שורשי תאנה שכוחם רב הודרים שוב ושוב לצנרת הביוב ומבקעים את הצינורות, כיוון שיש בזה זנק גדול, מותר לעקור את התאנה. וכשיש ספק בדבר יש לשאול שאלת הכם.

בשו"ת הוות יאיר סימן קצה' כתב שמותר לעקור עץ פרי שמאפיל על החלון ומונע מן האור להיכנס לבית, מפני שהאפלת החלון נחשבת כזנק גדול שאדם רגיל להקפיד עליו מאוד. אמנם אם ניתן למנוע את הזנק על ידי קציצת הענפים המאפילים על החלון, יש להסתפק בקציצתם, למרות שיהיה צורך לקצוץ את הענפים כל כמה חודשים, משום שמניעת מרחק שכזו אינה מתירה עקירת עץ פרי.

כן הדין כשצריך לשלם לגנן על קציצת הענפים כל כמה חודשים, והתשלום לכך גבוה ממחיר הפירות. מפני שרק מטע שנועד לצורך מסחרי מותר לעקור כשהוא הפסדי, אך בניגוד פרמית מלכתחילה נמיעת העץ אינה לשיקול כלכלי, וממילא אין להתיר לעוקו משיקול כלכלי רגיל אלא רק כאשר מדובר במורה גדול שמשה לבצעו או בעלות כספית גדולה בהרכה. (מתבסס על פניני הלכה)

מפניני הפרשה - רעיון

ציווי בלשון נסתר

"ששת ימים תעשה מלאכה וכיום השמיני יהיה לכם קודש שבת שבתון לה" (פרק לה', ב') הציווי על השבת נזכר בספר שמות ארבע פעמים פעם אחת ברמזו והשאר בפירושו: א. במרה הציווי ברמז: "שם שם לו חק ומשפט" (פרק מו' כה), ודרשו חז"ל בסנהדרין נו: שבמרה נצטוו על השבת. ב. בעשרת הדיברות במעמד הר סיני (פרק כ' ז). ג. בציווי על המשכן מפי ה' (פרק לא' יג). ד. הציווי בפרשתנו, בדברי משה אל העם לפני עשיית המשכן.

והשאלה: אם הקב"ה מצווה פעמים כה רבות במפורש על השבת לעם ישראל ואף מזכיר אותה בנתינת המן שלא ירד ביום השבת (פרק מו' כג), מדוע הציווי הראשון על השבת מופיע בתורה ברמז? נראה להשיב על בסיס דברי הרב הר"פ בספרו מי מרום ט' עמוד שלד', שהסביר בדרך מיוחדת את ההבדל שבין שבת לששת ימי המעשה. בכל יום מששת ימי המעשה נברא העולם ע"י אמירה, לדוגמא ביום הראשון נאמר "ויאמר אלוקים יהי אור" (בראשית א' ג') ובמסכת אבות פרק ה' משנה א' מובא: "בעשרה מאמרות נברא העולם" אולם מכוח העובדה שהקב"ה ברא את העולם באמירה, העולם מוגבל, כי אמירה היא מוגבלת ושייכת לגבולות העולם הזה. על פי המובא בהגיגה יב. זה פירוש שמו של ה' "שדי": "אני הוא שאמרת לעולם די".

על יום שבת נאמר "ויכלו השמים" (בראשית ב') ולא "ויאמר אלוקים" היעדר 'אמירה' שבבת מדגיש שלקדושת השבת אין גבולות. במירת שבת אומרים "נחלת יעקב יירש - כלי מצרים נחלה", כי המשמר שבת שקדושתה ללא גבול זוכה לנחלה בלי גבול. ניתן לומר שלשבת אין גבול, וקדושתה ומעלתה עומדות מעל לכל, לכן הציווי הראשון על השבת בתורה נאמר בציווי נסתר.

מפניני הפרשה - מאמר

בניית המשכן והקמת משפחה

"ויבואו כל איש אשר נשאו ליבו..." - מה היא "נשיאות לב" זו? מפרש הרמב"ן: "כי לא היה בהם מי שלמד את המלאכות האלה ממלמד, או מי שאימן בהן את ידיו כלל!" אם כן מי בא? בא כל אדם - "אשר" מצא במבעו שידע לעשות כן, ויגבה ליבו בדרכי ה' לבוא לפני משה לאמר לו: "אני אעשה כל אשר אדני דובר!"

יש קושי לכאורה בפירוש זה: הרי רק לפני שנה היו עבדים מיובלי ידיים, שעבדו כפרך בחומר ובלבנים, ובנו ערי מסכנות ועתה רידדו טסים ועשו זירי זהב וכרובים, ומנורת זהב מקשה אחת על כפתוריה ופרחיה וגביעיה?!

ארגו בגדי כהונה מסיבי זהב ותכלת וארגמן, תולעת שני ושש מושווה! פרוכת "מעשה הושב" - "כרובים היו מצויירים בהם באריגתם ולא ברקמה, אלא באריגה משני הצדדים, אריה מצד זה ונשר מצד זה!" נמלו אבנים יקרות, אודם פטדה ברקת, נופך ספיר ויהלום, לשם שבו ואחלמה, תרשיש שוהם וישפה - ולימשו אותן, והשאלה האם היה מישוהו מפקיד את בניית ביתו בידי בנאי מתחיל שהתנדב להיות גם שרברב ונגר, רצף וטיייה?!

התשובה, כתובה בפרשתנו: "כל איש חכם לב... נתן ה' חכמה ותבונה כחמה..." "וימלא אותו רוח אלוקים בחכמה בתבונה ובעצת ובכל מלאכה, ולחשוב מחשבות לעשות בזהב ובכסף ובנחושת, ובחרושת אבן למלאות בחרושת עץ, לעשות בכל מלאכת מחשבת".

סיעתא דשמיאי, שמכוחה ארכה עבודת המשכן כולה, על עבודת הזהב הכסף והנחושת, האבנים הטובות והאריגה הסבוכה, כעשרה שבועות כלבד!

מכוחה של הסיעתא דשמיאי היה המשכן מפעם ביופיו ובהדרו "לכבוד ולתפארת". על עמודיו וקרשיו, בריחיו ואדניו, יריעותיו וכו'. מה היה עולה על כל אלו, אם חלילה לא הייתה להם סיעתא דשמיאי? אזי היו "האומנים" רפי ידיים, עובדי עצות, מקלקלים ומעוותים, משהיתים והורסים. היה כאן מקבץ של מפה נפש, תסכול וייאוש, השחתת חומרים ותוצרת פגומה, כאב לב ואולת יד ותוחלת ממושכה שאין לה קץ...

ולגבינו, גם אנו מקימים משכן: איש ואשה זכו - שכינה ביניהם, ולא עניין פשוט הוא. שני אנשים, עם שני רצונות, עם שני רקעים כל אחד וזיכרונותיו, רגשותיו וציפיותיו. והבית נבנה מפסיפס כה מורכב, עדין ושכיר, יקר וסבך - מי יתיימר להכירו על בוריו, מי יתיימר להצליח בהקמתו, להיזהר מצעדים מוטעים, מפגיעה ברגשות עדינים?!

ואחריות כה כבדה זו, של בניית בית בישראל, משכן נעלה ומקודש, מוטלת על כתפי אנשים צעירים כל כך, וטרודים כל כך, וכה בלתי מנוסים! מזה הם הסיכויים להצליח לטוות את הלומם לקשר של קיימא, לבנות קן מוצק על יסודות נאמנים, להקים משפחה לתפארת! התשובה היא אחת: רק ברצון פנימי ובסיעתא דשמיאי, אשר מעניקה אור והום, דעת ותבונה לארוג יחדיו את העתיד המשותף ולהתגבר על כל קושי ומכשול!

וסיעתא דשמיאי זו מוענתת לכל הרוצים ושואפים אמת ובעמקי ליבם לבנות את ביתם על אדני טהרת הבית היהודי, השבת הקדושה וטהרה המידות. "ועשו לי מקדש": הכינו את כלי הקיבול להשאת שכינה - "ושכנתי בתוכם" - אבוא לשכון בביתכם! או אז תשרה השכינה במקדש המעמ, שיהיה לבניין עדי עד!

בין אדם לחבירו

לפני פתיחה במערכת רעיונית נגד אחרים, חייב אדם לשאול עצמו, האם אקדם בכך את האמת, או שמא אני מעורב במחלוקת אישית, במסווה של מחלוקת רוחנית. אין לאדם לתת לחילוקי דעות להוביל ליריבות אישית. צריך לשמור על כך, שכשלומדו תורה חולקים זה על זה, מחלוקתם היא רעיונית, ולעולם אינה אישית. כשתלמיד חכם מעורב בוויכוח, על תלמידו להיזהר מאוד שלא להתערב בעניין שאינו נוגע להם, ובדאי שעלילהם להימנע מלעשות רצח אופי ומשנאה אישית כלפי מתנגדו של רבם.

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

אורנה בן מרים ורהמים פריגל ע"ה

סולמנה בת לאה כהן ע"ה

אסתר בת מרים כהן ע"ה

שולמית בת שמואל פרנקל ע"ה

לאה בת אסתר ע"ה

מלכה בת יצחק צבי פרנקל (לקסמברג) ע"ה

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

פריץ עמיה ע"ה בן כוכבה הי"ו

אלכסנדר בן דוד (וייס) ע"ה

רחמים בן שוקרלה דרשן ע"ה

ניסים בן גלילה יודי ע"ה

ר' ברוך בן אימו ביטון ע"ה

יוסף (יום) בן שמואל ומיכל עמיהו ע"ה

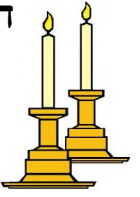
כפ"ר כד' לחודש אדר א' התשע"ט
שנה עשרים וחמש גליון מספר 25
יצא לאור ע"י שמעון בוחניק
רב קהילה בישוב חשמונאים

חשמונאים (שעון חורף)

כניסת השבת: 17:17

יציאת השבת: 18:16

זמן רבנו תם: 18:52

קול ששון

פרסומים תורניים
בהלכה, הגות, אגדה ופרשת שבוע
ע"ש ששון בן שמחה לבית בוחניק ז"ל

שבת קודש פרשת ויקהל שבת מברכין - שקלים מפטירים

ספרדים "ויברת יהודיע" (מלכים ב' פרק יא' יז)
אשכנזים: "בן שבוע שנים" (מלכים ב' פרק יב' א')

מניעת נזקים והפסד בשבת עפ"י פסיקת מרן בשו"ע שלח' ופוסקים אחרונים

כגון (מיטות שולחנות, ארונות וכדומה) או כמות מרובה של הפצים (אפילו קטנים) ואוכלין ובגדים וכדומה, שטורה גדול להעבירם ממקום למקום, ואפילו אין עליהם כלל איסור 'מוקצה'.

אולם יש להדגיש שאם יש באותם הפצים צורך כלשהו לשבת מותר להזיזם מקומם שלא ינוקו כמו כן בכל מצב מותר להזיז ספרי קודש, כדי למנוע את הפסדם ובזיונם. וכן מותר להזיז ממקומם הפצים שאם לא יזיזו אותם, יהיה לאדם עוגמת נפש מרובה בשבת, מפני שמדובר בהפסד גדול.

כמו כן, מותר להזיז ע"י נכרי ללא הגבלה, אפילו הפצים שערכם נמוך, כדי שלא יגרם להם נזק, משום שהתירו שבות דשבות לצורך גדול והפסד.

להניח כלי תחת נזילה של מים נקיים ומים פרוחים

עפ"י פסיקת מרן בשו"ע בסימן שלח' סעיף ה', מותר לתת כלי תחת הדלף שדולף דרך תקרה וכדומה בשבת, ואם הכלי התמלא שופכו ומהזירו, והוא שיהא הדלף ראוי לרחיצה, או לשתית בהמה, ואין בזה איסור משום "מוקצה" או "נולד". אבל אם אינו ראוי, אסור, משום שאין עושין גרף של רעי לכתחילה בשבת, ובהנחת הכלי לקבל את המים העכורים, הכלי הופך ל"גרף של רעי". ובכל זאת אם נתן כלי תחת דלף שאינו ראוי לרחיצה, או לשתית בהמה, מותר להוציא לאשפה את הכלי עם המים המואסים משום כבוד האדם. לכאורה קשה על פסיקת מרן, שהרי אם האדם לא ישים את הכלי לקבל את המים הסרוחים, המים יפלו על הרצפה ובפועל יהפכו ל"גרף של רעי", אם כן נתינת הכלי לא עושה "גרף של רעי"!

הפוסקים יישבו זאת בשתי דרכים: א. פסיקת מרן בשו"ע מתייחסת לאדם שלא גר באותו חדר, אלא כיון שהם הוא שלא ישפך הדלף הסרוח על הרצפה, רוצה להביא את שולחנו וכסאו או מיטתו ולדור שם כדי שיהיה לו היתר להניח כלי מדין "גרף של רעי ואת זה לא התירו, כי אין עושין גרף של רעי לכתחילה, אבל אם הוא גר באותו חדר מותר לשים את הכלי כי הרי בלאו הכי יהיה שם גרף של רעי על הרצפה. ב. פסיקת מרן בשו"ע מתייחסת למצב בו ללא הנחת הכלי היו המים הסרוחים נספגים ברצפה, או מתפוררים על שטח רחב או זוחלים ויוצאים מאיזה נקב וכדומה למקום שאין שם בני אדם, ולא היה נעשה גדר ומצב של "גרף של רעי", והוא בכל זאת רוצה להניח כלי תחת הדלף, ובוהו אסרו. לכן בזמנינו שהבתים מרוצפים, כשאירע נזילה של מי ביוב ושאר מים סרוחים בהדרים שיש שם דריסת רגל של בני הבית, או שיש חשש שיעלה סרחון משם ויתפשט לשאר חדרי הבית שיש שם דיורין, מותר לכתחילה להניח כלי כדי לקבל המים הסרוחים, ולרוקנו כשמתמלא, לחזור ולהניחו שם, ללא שום חשש ופקפוק.

פינת העורך

"לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת" כותב השל"ה הקדוש וכן "בעל העקידה": שבת הוא יום מנוחה ושעתו של הקהל פנויה לעסוק בענייני קהילה, לחוות דעות בנוגע לרבנים, חזנים, תלמוד תורה וכדומה. לכן התורה מזהירה: "לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום שבת" - אל תבעירו אש של מחלוקת ביום זה. לא לשם כך ניתנה השבת אמנם שבת היא יום מנוחה, אבל גם - וקדושה...

לקחת מים מצינור המיועד להשקיית גינה או שדה

כתב הטור אין דולין מים בשבת בגלגל גדול כעין אותן שדולין בהם להשקות השדות אפילו הוא בחצירו, והרמב"ם ז"ל התיר בחצירו שאין שם גינה, אבל גלגל קטן כאותם שבבתים מותר. ובכית יוסף ציין שמקור דבריו הוא במסכת עירובין קד. "אמימר שרא למימלא בגלגלא במחוזא, אמר מאי מעמא גזרו רבנן שמא ימלא לגינתו ולחורבתו, הכא לא גינה איכא ולא חורבה איכא, כיון דהוא דקא תרו כיתנא אסר להו. ופירש רש"י גזירה שמא ימלא לגינתו - מתוך שממלאים בו בלא טורה אתי להשקות בו גנתו וחורבתו בשבת: תרו כיתנא - שורין בו פשתן בחול. הרא"ש בפסיקתו בסימן כ' הילק בין גלגל גדול שנוה לשאוב איתו, ויש חשש שישקה במים את גינתו, או ישרה בהם את פשתנו. והרמב"ם בפרק כא' מהלכות שבת הלכה ה', לא הילק בין גלגל גדול לגלגל קטן, אלא סתם וכתב אסור לשאוב מן הבור בגלגל גזירה שמא ימלא לגנתו ולחורבתו ומפני זה אם היה הבור של גלגל בחצר מותר למלאות ממנו בגלגל.

מרן פסק להלכה בסימן שלח' סעיף ו' בסתם כדעת הרמב"ם שאסור לשאוב מים בגלגל, גזירה שמא ימלא לגנתו וחורבתו או למשרה של פשתן. לפיכך אם לא היה שם לא גינה, ולא חורבה, ולא בריכה לשרות בה פשתן, מותר. וביש אומרים, את דעת הרא"ש שלא אסרו אלא בגלגל גדול שמוציא מים הרבה ביחד בלא טורה, והם גלגלים הקבועים בהם דליים הרבה סביב, אבל גלגלים שלנו שאין ממלאים בהם אלא מעט, מותר, דליכא למיחש למיוד.

אמנם כיום לא מצוי לשאוב מים מבארות באמצעות גלגלי שאיבה, אבל מהלכה זו ניתן ללמוד ולהתבונן לענין הצינורות שבהצורות הבתים והשדות המיועדים להשקיית גינה ושדה, האם מותר להוציא מהם מים בשבת ויז"ט לשתייה ולשאר שימושים המותרים בשבת, שמצד אחד הרי זה דומה לגלגל גדול שניתן להוציא מהם מים הרבה ללא טורה, ומצד שני אין המילוי נעשה בבת אחת ובדליים כבזמניהם, אלא תמיד אפשר לסגור את הבור, והרי זה דומה ליש אומרים דהשו"ע שממלאים בהם מעט, ויש שכתבו שיש להחמיר בנידון זה, ובצירוף דיעה ראשונה שהביא מרן בשו"ע המחמירה בכל ענין.

אולם אין מקום להחמיר אלא לאלו שרגילין להשקות בצינור זה הגינה, אבל אם יש שם השקיה אוטומטית, וכן כל אדם שאין זה מתפקידו להשקות הגינה ואינו מתעסק בזה, אין חשש כלל שיקח מים מצינור השקיה זה.

להעביר דברים ממקומם או לכסותן שלא ינזקו

מרן פסק להלכה בשו"ע בסימן שלח' בסעיף ז' שמי שיש לו פירות בראש הגג ורואה מטר שבא, אסור לשלשלם בשבת דרך ארובה שבגג, אבל מותר לכסותן. ואפילו לבנים, שהם מוקצים, מותר לכסותן מפני הדלף. וכתב במשנה ברורה שהסיבה לכך שאסור לשלשל את הפירות להצילם הוא מפני שבזה הוא מורה שלא לצורך שבת, ובשו"ע הרב כתב שיש בזה משום זלוול לשבת. ולפי זה אם מדובר בפירות שהם לצורך השבת, מותר לשלשלם, כדי שלא שלא יטפפו בגשמים.

יש שרצו ללמוד מכאן שבנזקים אחרים כגון פיצוץ צנרת ודליפת מים וכיוב וכדומה, ובנזקי מכתמים ושאר בעלי היום, אין להתיר למלטל הפצים כבדים

מרכות מכל הלב

ברכות מעומק הלב וברכת מזל טוב לגיל ואפרת ליבר הי"ו ולכל בני משפחותיהם משפחת עמיהי הי"ו ומשפחת ליבר הי"ו לרגל הולדת בנם הראל עמיקס הי"ו והכנסתו בעיתו בכריתו של אברהם אבינו ע"ה. יהי רצון שתזכו לגדלו באושר, שמחה ונחת לאהבת תורה ויראת שמים, וימצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם.

מרכות מכל הלב

מזל טוב וברכות מעומק הלב לישראל ונופר אהרונני הי"ו לרגל נישואיהם. להם ולמשפחותיהם משפחת אהרונני הי"ו ומשפחת אדרי הי"ו. יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שתיוכו להקים בית לתפארת ישראל, מלא אהבה ושמחה, נאמן וכשר, המיוסד על יסודות איתנים של אהבת תורה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

"שונה הלכות" – הלכה ומקורה

מי קורא – העולה או "בעל קורא"

מקור במשנה

בהומש דברים פרק כה' פסוק א' מתארת התורה את אופן הביצוע של מצוות הבאת הביכורים. כחלק ממצוות הבאת הביכורים, התורה מפרטת, מה אומר מביא הביכורים, אחרי שהכהן לוקח מידו את מנא הביכורים: "וענית ואמרת לפני ה' אלוקיך ארמי אבד אבי וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב..." במשנה מסכת ביכורים פרק ג' משנה ז' מובא, שכדי לא לבייש את מי שלא יודע לקרוא, תיקנו חז"ל להקריא את הדברים, גם למי שיודע לקרוא: **"בראשונה כל מי שיודע לקרות קורא וכל מי שאינו יודע לקרות מקרין אותו, נמנעו מלהביא התקינו שיהו מקרין את מי שיודע ואת מי שאינו יודע"**

מפרש הרמב"ם

פירש הרמב"ם בפירושו למשנה במסכת ביכורים פרק ג' משנה ז': **"...כאשר לא היו יודעין כל בני אדם לשון קדש כמו שנתבאר בעזרא חזרו להיות מקרין את הכל כדי שלא לבייש שום אדם, והסמיכו את זה למה שנאמר וענית ואמרת, אמרו אין עניה אלא מפי אחרים."**

מקור בתלמוד

בגמרא במסכת מגילה כא: מובא, שבקריאת מגילת אסתר אפשר ששניים יקראו יחד, אך לא בקריאת התורה: **"קראה אחד קראה שנים יצאו וכו', תנא: מה שאין כן בתורה. תנו רבנן: בתורה אחד קורא ואחד מתרגם, ובלבד שלא יהא אחד קורא ושנים מתרגמין."**

מפרש רש"י: ובלבד שלא יהא אחד קורא ושנים מתרגמין - וכל שכן שאין שנים קורין, וטעמא משום דתרי קלי לא מישתמע.

פסיקת הרמב"ם

וכן פסק הרמב"ם בהלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יב הלכה י', שהקורא בתורה קורא פסוק אחד בלבד ושותק עד שיתרגם אותו התורגמן, וזאת משום ששני קולות הקוראים הנאמרים יחד, לא נשמעים.

"מימות עזרא נהגו שיהא שם תורגמן מתרגם לעם מה שהקורא קורא בתורה כדי שיבינו ענין הדברים, והקורא קורא פסוק אחד בלבד ושותק עד שיתרגם אותו התורגמן וחוזר וקורא פסוק שני, ואין הקורא רשאי לקרות למתורגמן יותר מפסוק אחד."

מלשון הרמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יב הלכה ה' ניתן לדייק שדווקא האדם שעולה לתורה צריך לקרוא את הקריאה בעליה שלו: **"כל אחד ואחד מן הקורין פותח ספר תורה ומביט למקום שהוא קורא בו, ואח"כ אומר ברכו את ה' המבורך..."**

'הר המור'

בפירוש הר המור על הרמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יב הלכה ז' כתב שהמנהג שהחזן היה קורא לעולה לתורה הוא מנהג קדום, אלא שלדעת הרמב"ם, על החזן לקרוא בלחש לעולה לתורה והוא יקרא בקול. וכן כתב שהמנהג שלנו שהחזן (בעל קורא) הוא הקורא בקול רם כדי לא לבייש את מי שאינו יודע לקרוא, הוא נגד שיטת הרמב"ם.

הרא"ש על מסכת מגילה

הרא"ש על מסכת מגילה פרק ג' הביא את הטענה שכיום "בעל קורא" קורא בתורה ולא העולה לתורה בדומה לתקנה שמקרים את הקריאה למביא הביכורים. הרא"ש דחה סברה זו, וכתב שלדעתו הסיבה לכך ש"בעל קורא" קורא בתורה ולא העולה היא - שלא יבואו לידי מריבה.

שו"ת הרא"ש

ומדברי שו"ת הרא"ש בכלל ג' סימן יב עולה, שאין להעלות לתורה אדם שאינו קורא כלל אחריו החזן ("בעל קורא"), משום שאם יעלה לתורה ויברך, הרי מברך ברכות לבטלה.

ספר 'שבלי הלקט'

בשבלי הלקט ענין תפילה סימן לה' הביא את דברי רבנו אפרים שיצא בתוקף כנגד המנהג שהחזן (בעל קורא) קורא בתורה ולא העולה בעצמו.

פסיקת הטור

הטור בסימן קמא' פסק כדעת וסברת אביו הרא"ש, שהמנהג שיש בעל קורא, בא למנוע מריבות עם שליח הציבור. הטור הדגיש שאין להעלות לתורה אדם שלא יודע לקרוא בלחש אחר החזן, ואם עלה ברכתו לבטלה.

"ומה שנהגו האידינא שש"ץ קורא פירש א"א הרא"ש ז"ל לפי שאין הכל בקיאים בטעמי קריאה ואין הציבור יוצאין בקריאתו והוא בעיניו כיודע ואם לא יקראוהו אתי לאינצווי עם ש"צ לכך תקנו שיקרא ש"צ שהוא בקי בקריאה ומכל מקום גם העומד לקרות יקרא בנחת עם שליח הציבור, שלא תהא ברכתו לבטלה והא דאמרינן שלא יקראו שנים פירוש בקול רם דטעמא משום דתרי קלי לא משתמע ומי שאינו יודע לקרות אינו ראוי שיקראוהו שליח ציבור והוא ברכה לבטלה..."

'בית יוסף'

הבית יוסף בסימן קמא' הדגיש שכאשר החזן קורא בתורה, העולה לתורה צריך לקרוא אחריו בלחש מתוך ספר התורה ולא בעל פה, מפני שאין לקרוא אפילו אות אחת שלא מן הכתב.

פסיקה להלכה בשו"ע

מפסיקת מרן להלכה בשו"ע בסימן קלט' סעיף ב' ניתן לדייק, שלכתחילה אין להעלות לתורה אדם שלא יודע לקרוא בעצמו בתורה, ומי שאינו יודע לקרוא אפילו בלחש אחריו שליח הציבור אין להעלותו, לתורה, אפילו בשעת צורך, כגון שהוא כהן או לוי ואין שם כהן או לוי אחר.

"מי שאינו יודע לקרות, צריך למחות בידו, שלא יעלה לספר תורה, ואם צריכים לזה שאינו יודע לקרות, לפי שהוא כהן או לוי ואין שם אחר זולתו, אם כשיקרא לו שליח ציבור מילה במילה יודע לאומרה ולקרותה מן הכתב, יכול לעלות, ואם לאו, לא יעלה."

'משנה ברורה'

במשנה ברורה בס"ק ד' הדגיש שיש מקילים להעלות לתורה לכתחילה אדם שלא יודע לקרוא בעצמו בתורה, אך יכול לקרוא בלחש מתוך הכתב, אחרי קריאת החזן.

"מתוך דברי המחבר מוכח דאפילו אם יכול לקרות עם הש"ץ מלה במלה מתוך הכתב גם כן אין לקרותו כיון שיכול לקרוא לאחר אבל מדברי הטור לקמן בסימן קמ"א וכן מתשובת הרא"ש שהובא שם בבית יוסף משמע דיש להקל בזה, ובפרט לפי מה שכתב בס"ג בשם מהר"ל בודאי אין להחמיר בזה."

ילקוט יוסף

בספר ילקוט יוסף בסימן קלט' - סדר קריאת התורה וברכותיה סעיף א' כתב שבמקום בו נהגים שהעולה קורא בקול את עלייתו, אם הוא לא הכין את הקריאה היטב פעמיים או שלוש לא יעלה.

"במקום שנהגו שהעולה עצמו קורא בקול רם את פרשת עלייתו, אם לא הכין את הקריאה וסידרה בתחלה לעצמו פעמיים ושלש, לא יעלה ויקרא בעצמו, אלא יקרא השליח צבור. ובמקומותינו שהשליח צבור קורא בתורה לכל העולים, צריך הוא לסדר הפרשה תחילה."

סיכום

המנהג הנכון עפ"י תקנת חז"ל הוא שהעולה לתורה יקרא בעצמו את הקטע מהפרשה של עלייתו, וזאת בתנאי שהוא הכין היטב את הקריאה. כיום פשוט המנהג ברוב המקומות להעלות לתורה לכתחילה אדם שלא יודע לקרוא בעצמו בתורה, אך יכול לקרוא בלחש מתוך הכתב, אחרי קריאת החזן.

קול ששון

תענית

פרשת ויקהל

חכמת הלב במלאכת המשכן

כל מי שהחל במלאכת המשכן - הלכה העבודה ונעשתה מאליה בידיו, על כן לא הקפיד משה על אומנות הידיים אלא על חכמת הלב. כל מי שנתן ה' בלבו חכמת לב - היה מלא עוז ובמהון ונעשו כל אבריו קלים עליו כדי שהעבודה תעלה יפה בידו.

בראש כל חכמי הלב שעסקו במלאכת המשכן עמד בצלאל, אשר נועד מראש למטרה נשגבה זו של מלאכת המשכן. וכבר הייתה בו חכמה, והקדוש ברוך הוא מלא אותו בתבונה ובדעת, שהרי "אין הקב"ה נותן חכמה אלא למי שיש לו חכמה". לא הייתה אומנות שבצלאל לא שלט בה היטב ולא רק שידעה לעצמו, אלא ידע ללמד אותה לאחרים, כדי שיוכלו לעשות ולהכין את כל הנדרש, כפי שנדרש. חכמת הלב, שהיא יראת השם, היא שעמדה במרכז המלאכה הנכבדה והקדושה.

זכה בצלאל ונקרא אהרן על שמו, על שום שנתן נפשו עליו ביותר, ואף כי כל יתר כלי המשכן נעשו כמותם בבית המקדש, הנה הארון אשר עשה בצלאל נגנו, ולא נעשה כמותו על ידי שום אדם בעולם כי לא נמצא בכל הדורות חכם לב ואמן כצלאל במעשה הארון.

"ויקהל משה"

רבתינו בעלי אגדה אומרים: מתחילת התורה ועד סופה אין בה פרשה שנאמר בראשה "ויקהל", אלא זו בלבד. מדוע?

אמר הקדוש ברוך הוא למשה: עשה לך קהילות גדולות ודרש לפניהם ברבים הלכות שבת, כדי שילמדו ממוך הדורות הבאים להקהיל קהילות בכל שבת ושבת ולהיכנס בבתי מדרשות, ללמד ולהורות לבני ישראל תורה, אסור והיתר כדי שיהא שמי הגדול מתקלם בין בני.

עוד מובא במדרש - אמרה תורה לפני הקדוש ברוך הוא: ריבוננו של עולם, כשישראל נכנסים לארץ מה תהא עלי? כל אחד מישראל הולך לחרוש שדהו ואני מה תהא עלי? אמר לה: יש לי זיווג אחד שאני נותן לך וזהו, "יום השבת", שבו ישראל במלים ממלאכה והם נכנסים לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועוסקים בתורה.

רבי מאיר היה יושב ודורש כליל שבת "מי מנה עפר יעקב" מי יכול למנות את שכרם של בחורי ישראל, שהם לובשים בגדים של שבת ונכנסים לבתי כנסיות ובתי מדרשות ומתאבקים בעפר, לשמוע לזקנים ולשמוע דברי תורה.

שאלות והפרשה

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ח' (המשך)

6. "והנשאם הביאו..." (פרק לה) מדוע כתוב "נשאם" ולא האות "י"?
 - א. הנשיאים לא הוזרזו להתנדב למשכן.
 - ב. ללמד על ענוותנותם.
 - ג. "נשאם" כאן הכוונה לעננים ולא לנשיאי ישראל.
 - ד. א' ו' ג' נכונות.
7. "וְאֵת מִנְרַת הַמָּאֹר... בְּלִיָּה וְאֵת נְרִתֶיהָ..." (פרק לה) מהם נרותיה?
 - א. בזיכים שהשמן והפתילות נתונים בהם.
 - ב. הפתילות בהם הדליקו.
 - ג. שמן ופתילות ששמשו להדלקתה.
 - ד. נרות משמן קרוש, למצב חרום.
8. "...לְהֵבִיא מִנְיֵי הַעֲבֹדָה לְמִלְאכָה" (פרק לו') למה הכוונה 'מניי העבודה'?
 - א. יותר מכדי צורך העבודה.
 - ב. בדיוק כצורך העבודה.
 - ג. מביאים בקדושה הראויה למלאכה זו.
 - ד. תשובות א' ו' נכונות.

שאלה עפ"י פירוש הרשב"ם - כיתות ד' עד ח'

9. "וְהֵנְשֵׂאִם הֵבִיאוּ אֵת אֲבְנֵי הַשֹּׁהַם..." (פרק לה) מדוע הנשיאים הביאו?
 - א. מפאת יוקרם רק הנשיאים יכלו לתרום.
 - ב. הכוונה לענני כבוד שהביאום.
 - ג. מפני ששמות שבמיהם כתובים עליהם.
 - ד. תשובות א' ו' נכונות.

שאלה עפ"י פירוש הספורנו - כיתות ד' עד ח'

10. "וַיַּעֲשׂוּ כָל חֶכְם לֵב בְּעֵשִׂי הַמִּלְאכָה..." (פרק לו') מדוע כפל ציון דבר זה?
 - א. להודיע שעשו הכל כרצון מי שציוה ולתכליתו.
 - ב. לפרט את סדר העשייה.
 - ג. ללמד שאף שהיו עושים רבים לא התווכחו ביניהם.
 - ד. א' ו' ג' נכונות.

לימוד פורה ואהנה

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ח'

5. מה לומדים מסמיכות מצוות השבת, למצוות בניית המשכן?
 - א. שבת אינה דוחה בניית המשכן.
 - ב. בניית המשכן אינה דוחה שבת.
 - ג. ששניהם באותה רמת חשיבות.
 - ד. אף תשובה לא נכונה.

התשובות הנכונות פרשת תצוה הם:

1-ג' 2-ב' 3-ב' 4-ד' 5-ג' 6-א' 7-א' 8-ג' 9-א' 10-א'

